

ONDER DE AANDACHT

NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG JAARVERSLAG 2008

Inleiding

In Limburg bestaat er sinds 1910 een vereniging voor natuurstudie en veldonderzoek: het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg (NHGL). Deze particuliere organisatie stelt zich ten doel de bevordering van veldbiologisch onderzoek en natuurstudie. Hiervoor worden tal van activiteiten georganiseerd zoals het geven van lezingen, het organiseren van excursies en het uitvoeren van onderzoeksprojecten. Deze activiteiten hebben hoofdzakelijk het karakter van groepsgewijze dan wel individuele inventarisaties in het veld, waarbij kennis met anderen wordt gedeeld. Dit onderzoek wordt in hoofdzaak uitgevoerd door de vele vrijwilligers die zich aangesloten hebben bij de vereniging. Het Natuurhistorisch Genootschap stelt zich ten doel deze vrijwilligers actief te houden door het uitgeven van verenigingsbladen, het houden van lezingen en contactdagen en het organiseren van terreinexcursies. De vergaarde kennis wordt aan een breder publiek toegankelijk gemaakt via het uitgeven van verenigingsbladen en publicaties, en de verzamelde gegevens worden centraal in een databank opgeslagen.

Naast de eigen inkomsten uit contributies, giften en projecten wordt een subsidie verkregen van de Provincie Limburg. De provincie stelt deze beschikbaar als aanvulling op de exploitatiebegroting voor activiteiten van het Natuurhistorisch Genootschap. Hiermee kunnen gericht de volgende activiteiten worden uitgevoerd: het uitgeven van een maandblad, het organiseren van een contactdag en het faciliteren van de vrijwilligers. Dit jaarverslag geeft inzicht in de activiteiten die zijn uitgevoerd en de resultaten die zijn behaald in 2008.

Leden en bestuur

Het aantal leden schommelt de afgelopen jaren enigszins, maar gedurende 2008 werd weer een lichte stijging doorgemaakt. Aan het einde van het jaar waren er 1280 leden (inclusief instellingen en koopabbonnementen), verdeeld over vijf verschillende categorieën. Illustratief voor de vergrijzing is dat al jaren het aantal 65+ leden stijgt. Het aantal jeugdleden is niet gegroeid terwijl het aantal reguliere leden weer iets toenam. Het aantal instellingen is mede vanwege het administratief op naam stellen toegenomen. Aan bedrijven en organisaties wordt een iets hogere contributie berekend. Naast de onderstaande ledenaantallen zijn er tien ereleden, één bijzonder lid en één lid van verdienste. Aan verschillende relaties of gastsprekers werd als blijk van waardering een jaarabbonnement uitgereikt. Het onderstaande overzicht geeft de verdeling van het aantal betalende leden over de onderscheiden categorieën weer.

Categorie	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Jeugd en student-leden	11	11	30	28	37	38	62
65+ leden	277	268	228	222	217	199	191
Gewone leden	928	899	982	932	950	951	1064
Instellingen	52	48	40	37	37	38	41
Abbonnementen	12						
Totaal geregistreerde leden	1280	1226	1280	1219	1241	1226	1358

De ledenadministratie wordt door vrijwilligers beheerd. In 2008 nam Okjen Weinreich dit weer voor haar rekening. Gedurende één dagdeel per week werden door haar alle ledentransacties bijgehouden,

grotendeels met behulp van een geautomatiseerd systeem. Gedurende 2008 vonden er binnen het Dagelijks Bestuur geen bestuurswisselingen plaats. Olaf Op den Kamp gaf zijn bestuursfunctie in het Algemeen Bestuur op bij zijn aantreden als bureau manager bij het NHGL. Per 31 december 2008 was de samenstelling van het bestuur als volgt.

Frans Coolen	voorzitter
Denis Frissen	secretaris
Leo Hobus	penningmeester
Rob Geraeds	ondervoorzitter
Harry Tolkamp	plaatsvervangend secretaris
Marian Baars	lid algemeen bestuur
Jan Hermans	lid algemeen bestuur
Wouter Jansen	lid algemeen bestuur
Hans de Mars	lid algemeen bestuur
Arjan Ovaa	lid algemeen bestuur
Joep Orbons	lid algemeen bestuur
Raymond Pahlplatz	lid algemeen bestuur
Nicole Reneerkens	lid algemeen bestuur
Joof Teeuwen	lid algemeen bestuur

Activiteiten van studiegroepen en kringen

Binnen het NHGL waren eind 2008 15 Studiegroepen en vijf Kringen actief. Leden profiteren hiermee zowel van de thematische georganiseerde Studiegroepen als van de regionaal opererende Kringen. De activiteiten van de Kringen en de Studiegroepen zijn voor alle geïnteresseerden (ook niet-leden) toegankelijk. Met wisselende intensiteit werden velerlei veldbiologische inventarisaties, onderzoeksprojecten, werkdagen, cursussen, excursies en lezingen georganiseerd.

Kring of Studiegroep	2008 Aantal activi- teiten	2008 Gemid- deld aantal deel- nemers	2007 Aantal activi- teiten	2007 Gemid- deld aantal deel- nemers	2006 Aantal activi- teiten	2006 Gemid- deld aantal deel- nemers
Herpetologische Studiegroep	6	16	5	14	6	12-3
Plantenstudiegroep	72	29	69	32	60	3-48
Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeves	5	40	5	40	5	40
Vlinderstudiegroep	10	8	10	9	9	8
Zoogdierenwerkgroep	6	15	8	15	12	10
Paddenstoelenstudiegroep	30	6	30	8	30	10
Vissenwerkgroep	6	12	5	13	1	6
Sprinkhanenstudiegroep	6	10	6	8	1	10
Vogelstudiegroep	2	76	2	70	2	65
Mossenstudiegroep	35	3	42	3	36	3
Werkgroep Driestruik	12	6	12	4	12	5
Libellenstudiegroep	2	4	3	3	3	5
Mollusken Studiegroep Limburg	17	4	10	3	10	3
Fotostudiegroep	4	5	6	8	9	8
Watzitdaar.nl	0	0	0	0	8	5
Kring Maastricht	10	20	10	21	8	12
Kring Heerlen	15	11-36	13	26	13	11-42
Kring Venlo	22	10	25	9	37	11
Kring Roermond	5	40	6	25	4	20
Kring Venray	6	18	7	20	6	15

Bij twee getallen duiden deze op respectievelijk excursies en lezingen.

Onderstaand volgt een, niet uitputtende, opsomming van de meest in het oog springende activiteiten.

In het voorjaar bestond de Vlinderstudiegroep 25 jaar. Ter viering van deze gelegenheid werd een extra dik themanummer uitgegeven.

Door de Plantenstudiegroep werd voor het eerst een Euregionale plantenbijeenkomst georganiseerd. In de omgeving van Eys werd door een internationaal gezelschap ideeën uitgewisseld over de flora van middenbos en het beheer van deze bossen.

FOTO: OP DEN KAMP

FOTO: OP DEN KAMP

Huisvesting en personeel

Het Natuurhistorisch Genootschap huist in het GroenHuis te Roermond. Hier is nog een aantal Limburgse groene organisaties gehuisvest, zoals de Milieufederatie en de Stichting IKL. Met deze organisaties is er een goede uitwisseling van kennis en informatie en samenwerking op het vlak van natuurbescherming, -onderzoek en -educatie.

Vanaf begin april startte er op initiatief van enkele leden een nieuw project: Nachtvlinder Monitoring Limburg. Op 15 locaties verspreid over de provincie werd tweewekelijks geregistreerd welke soorten daar in lichtvallen terecht kwamen. Dit eerste monitoringjaar leverde al een stortvloed aan nieuwe gegevens en verrassende vondsten op. Het streven is deze activiteit nog minimaal vier jaar voort te zetten.

In juni werd het jaarlijks terugkerende Genootschapsweekend georganiseerd. De resultaten van het inventarisatieweekend kregen brede aandacht in lokale media. Het weekend had als thema holle wegen, graften en bermen om daarmee aan te sluiten bij actuele natuurbeheervraagstukken. De regio rondom het Zuid-Limburgse Eys werd gedurende drie dagen bestudeerd. Met ruim 40 deelnemers was het weekend goed bezocht. Diverse soortgroepen kregen speciale aandacht, waaronder flora, nachtvlinders, vleermuizen en solitaire bijen. Naast het opdoen van kennis en het uitwisselen van ervaringen werd het ook weer een gezellige bijeenkomst.

Gedurende het jaar 2008 werd de tweemiljoenste waarneming toegevoegd aan de Natuurbank Limburg. Hiermee bouwt het Natuurhistorisch Genootschap in ras tempo haar waarnemingenarchief uit. In 2008 werden ruim 660.000 waarnemingen toegevoegd aan het waarnemingenbestand.

Geregeld kwam het Natuurhistorisch Genootschap in het nieuws; lokale en regionale media besteedden ruimschoots aandacht aan ingezonden persberichten. Enkele persberichten werden zelfs opgenomen in nationale media.

Het Natuurhistorisch Genootschap draait veel van haar activiteiten op de inzet van vrijwilligers. Het kantoorpersoneel krijgt ondersteuning van vrijwilligers bij activiteiten als de ledenadministratie en het publicatiebureau. Voor deze activiteiten namen Okjen Weinreich en Marja Lenders weer het voortouw. Ook bij de organisatie van de jaarlijkse Genootschapsdag is de inzet van vrijwilligers groot.

In 2008 nam bureaumanager Henk Heijligers afscheid van het Natuurhistorisch Genootschap. Via gericht navragen bij actieve leden werd snel een opvolger gevonden in de persoon van Olaf Op den Kamp. Per 7 juli was hij de nieuwe bureaumanager.

De professionele bezetting van het kantoor gedurende 2008 bestond uit:

- Henk Heijligers (bureaumanager, tot 31 mei, 32 uur per week);
- Olaf Op den Kamp (bureaumanager, vanaf 7 juli, 32 uur per week);
- Jeanne Cuypers (administratief medewerkster, tot 1 december 16 uur per week, daarna 20 uur per week);
- Jan Schiebroek (assistent bureaumanager, 24 uur per week).
- Sef Teeuwen (gegevenscoördinator NatuurBank Limburg, 24 uur per week);
- Frédérique de Bruijn (24 uur per week betaald via de NatuurBank Limburg, gedetacheerd bij de gemeente Roermond).

Roel Steverink, in dienst bij de Stichting Phoenix, werd bij het Natuurhistorisch Genootschap gedetacheerd en in de functie van receptiemedewerker van het GroenHuis. Zijn salariskosten werden nagenoeg geheel gedragen door de Stichting Phoenix en de overige partners in het GroenHuis.

De procentuele verdeling van de arbeidstijd van de bureau manager was als volgt:

Omschrijving	2008	2007	2006	2005	2004	2003
<i>totaal aantal gewerkte uren</i>	1400	1478	1399	1423	1474	1049
Kantoor, organisatie, bestuur, kringen & studiegroepen	27	34	39	34	35	39
GroenHuis	2	2	4	7	6	4
Redactie Natuurhistorisch Maandblad	19	18	16	19	17	27
Projecten en overig	20	14	14	9	10	14
Stichting Natuurpublicaties Limburg	1	3	6	3	2	10
Stichting NatuurBank Limburg	31	29	21	29	30	5

Maandblad en publicaties

Het Natuurhistorisch Genootschap geeft maandelijks een eigen publicatie uit: het *Natuurhistorisch Maandblad*. Vanwege zijn aantreden als bureau manager trad Olaf Op den Kamp tot de redactie toe als hoofdredacteur (naast Guido Verschoor). Henk Heijligers stopte als hoofdredacteur, maar bleef zich binnen de redactie als redacteur inzetten.

De 97ste jaargang van het *Natuurhistorisch Maandblad* telde in 2008 elf reguliere nummers en één themanummer. Het aprilnummer werd in zijn geheel gewijd aan het 25-jarig bestaan van de Vlinderstudiegroep en was bijna 60 pagina's dik. In totaal had de jaargang een omvang van 244 pagina's.

Het jaarlijks verschijnende tijdschrift *Limburgse Vogels* had in 2008 een recordomvang van 100 pagina's. Omvang en vormgeving weerspiegelen de ambitie van de redactie. Het blad verscheen in een oplage van 450 stuks en werd aan 328 vaste abonnees verzonden. Er verschenen weer tal van interessante veldornithologische artikelen en mededelingen. Zo verschenen er onder andere artikelen over de Kortsnavelboomkruiper als broedvogel in de provincie, 21 jaar broedvogelonderzoek op Landgoed Rozendaal en het (positieve) effect van overblijvend graan op wintervogels op de Kraijelheide.

De Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven brengt met ondersteuning van het Genootschap het eigen tijdschrift *SOK Mededelingen* uit. Gedurende 2008 verschenen de nummers 48 en 49 met artikelen over onder meer in de Tweede Wereldoorlog gebruikte schuilgroeves rondom Eys. Verder verscheen een artikel over de voor de aanleg van het Albertkanaal gegraven ondergrondse tunnels in de Sint-Pietersberg. Daarnaast brengt de studiegroep *SOK info* uit. In 2008 verschenen hiervan vijf nummers.

Vanuit de diverse Studiegroepen en Kringen verschenen periodieken of mededelingenbladen voor de leden. Sommige gebruiken daarvoor papieren uitgaves, terwijl andere studiegroepen gebruik maken van digitale nieuwsbrieven en mailgroepen.

In 2008 werden geen publicaties van het NHGL door de Stichting Natuurpublicaties Limburg uitgebracht.

Promotie en publiciteit

Op zaterdag 9 februari 2008 werd voor de elfde keer de jaarlijkse Genootschapsdag georganiseerd. Voor deze contactdag wordt steeds de vaste locatie gebruikt in het Bisschoppelijk College Broekhin in

Roermond. Met ruim 250 deelnemers was het ook dit jaar weer een goed bezochte contactdag voor leden en andere geïnteresseerden met presentaties van verrassende waarnemingen en onderzoeken. Daarnaast wordt de dag benut om de aanwezigen op de hoogte te brengen van nieuwe projecten waarbij waarnemers worden opgevoerd deel te nemen aan gericht veldonderzoek. Er werd een natuurquiz georganiseerd waarbij de aanwezigen aan de hand van foto's hun actuele kennis over de meest uiteenlopende soortgroepen konden testen.

In het voorjaar van 2008 werd het Natuurhistorisch Genootschap door de zusterorganisatie KNNV gevraagd om samen te werken aan een voorlichtingsproject over de in het kader van Natura 2000 aangewezen natuurgebieden. Samen met de KNNV werd een project ingediend bij het Ministerie van LNV voor het geven van excursies en het verzorgen van publicaties omtrent een viertal Natura 2000-gebieden in Limburg. Het project werd in het najaar door het Ministerie goedgekeurd, waarna gestart is met de uitvoering.

Het Natuurhistorisch Genootschap houdt haar website up-to-date met aankondigingen van lezingen en excursies. Daarnaast worden excursieverslagen en andere mededelingen voor leden via de website gehost. Enkele studiegroepen werken via de site in een afgeschermd gezamenlijke werkruimte ('sharepoint') bijvoorbeeld aan publicaties als de zoogdierenatlas.

Beleidsbeïnvloeding

Het Natuurhistorisch Genootschap wordt regelmatig door haar leden en achterban gevoed met projecten of situaties waarbij natuurwaarden in het gedrang raken of zijn. In 2008 vond overleg plaats met de Dienst Landelijk Gebied voor het behoud van een zeldzame populatie kieuwpootkreeften nabij Vijlen. Door de op handen zijnde landinrichting in Mergelland-oost wordt deze populatie ernstig bedreigd. Ondanks dat de provincie de aankoopmogelijkheden van het leefgebied van de soort vergrootte, is het gebied niet door Dienst Landelijk Gebied als reservaat verworven.

Daarnaast is het Genootschap betrokken bij een moeizaam tot standkomend natuurcompensatieproject op een voormalig mijnsteenterrein in de gemeente Kerkrade, dat eigendom is van een particuliere ondernemer.

Bij deze situaties werd steeds en vooraleer getracht om in goed overleg te komen tot een oplossing. Als er wettelijke, veelal planologische procedures werden gevoerd werden bezwaarmakers steeds op weg geholpen via de contacten met de Milieufederatie. In 2008 speelden de verplaatsing van het sportpark Partij in de gemeente Gulpen-Wittem, en de uitbreiding van het bedrijventerrein EDCO in de Meer bij Roermond. In sommige gevallen werd door leden op persoonlijke titel bezwaar gemaakt tegen voor natuur en landschap schadelijke initiatieven.

Ten behoeve van beleidsbeïnvloeding kunnen leden een beroep doen op het waarnemingenarchief van het Genootschap. Deze informatie kan benut worden in planologische procedures, maar ook gebruikt worden om positieve invloed op beheer van natuurterreinen uit te oefenen.

Het Natuurhistorisch Genootschap en haar leden zijn vertegenwoordigd in diverse overlegorganen en gremia, zo wordt deelgenomen aan onder andere de volgende gremia:

Overlegorgaan	Deelname
Algemeen Bestuur Stichting het Limburgs Landschap	Frans Coolen
Beheercommissie Stichting het Limburgs Landschap	Joof Teeuwen, Jan Hermans
Adviescommissie beheer Beegderheide	Wouter Jansen, Jan Hermans, Joof Teeuwen & Henk Heijligers
Klankbordgroep Natuurvisie Roermond West	Wouter Jansen
Overleg met Stichting de Marke (Venray)	Joof Teeuwen & Henk Heijligers
Gebiedscommissie Reconstructie Venray-Meerlo-Wanssum	Joof Teeuwen
Contactcommissie Sint-Pietersberg	Rik Bastiaens
Hamsteroverleg Limburg	Wim van Mourik
Gebruikersgroep Nationaal Park De Meinweg	Wouter Jansen
Coördinatiegroep CNME Maastricht	Bert Op den Camp

Voortgang projecten

Project	Voortgang in 2008
Adderonderzoek op de Meinweg	Het DNA adderonderzoek werd in 2008 afgerond, en ter afrekening bij de Provincie ingediend. Subsidievaststelling moet nog geschieden.
Avifauna in Limburg	Het project is afgerond en de subsidievaststelling heeft plaatsgevonden.
Libellenatlas	Vanwege slechte weersomstandigheden waren maar enkele inventarisatie-excursies succesvol.
Flora van Midden-Limburg	Het veldwerk voor deze atlas werd voortgezet in 2008.
Zoogdierenatlas van Limburg	Gedurende het jaar werd de database gesloten en werden statistische berekeningen uitgevoerd. Het merendeel van de soortteksten werd afgerond in 2008.

Project	Voortgang in 2008
Herpetofauna-atlas van Limburg	Door enkele actieve vrijwilligers werd het project opgepakt om gedurende 2008 te komen tot een goede dataset. Overleg met de Provincie leverde een laatste maal verlenging van de oplevertermijn op.
Sprinkhanen en krekels van Limburg	De Sprinkhanenstudiegroep werkte door enkele excursies en lezingenavonden verder aan uitbreiding van kennis en van het gegevensbestand.
Atlas van zeggesoorten in Limburg	De inventarisatieactiviteiten in het veld verliepen in 2008 volgens planning.
Digitaliseren en indexerend van het Maandblad	Als voorbereiding op het jubileumjaar werd de volledige set aan Jaarboeken en Maandbladen gescand. De eerste resultaten zijn veelbelovend. Optimalisatie van resolutie en bestands grootte, en het toevoegen van goede zoekfuncties vergt nog werk in 2009.
100-jarig bestaan	het Natuurhistorisch Genootschap wil het 100-jarig bestaan opluisteren met het uitgeven van een jubileumboek. Auteurs schreven de eerste hoofdstukken en paragrafen.
Verstoringsonderzoek vleermuizen	In 2008 liep het project verder om inzicht te verkrijgen in de verstoring van overwinterende vleermuizen in mergelgroeven. Stagnatie trad op doordat de technische ontwikkeling bij een opleidingsinstituut vertraagd is.
Atlas van de Flora in Zuid-Limburg	Enkele enthousiaste vrijwilligers wierpen zich op om een nieuwe verspreidingsatlas te gaan produceren.
Atlas van Mollusken in Limburg	Door de Molluskenstudiegroep werd een eerste voorlopige atlas uitgewerkt in een ruwe versie. Inventarisatieactiviteiten richten zich hoofdzakelijk op Noord-Limburg.
PBC educatieproject	Het project werd in 2008 financieel opgeleverd en afgerond.

Financiën

De totale exploitatiekosten bedroegen in 2008 € 244.481,-. Het boekjaar werd afgesloten met een positief saldo van € 6.196,-. De provincie Limburg stelde een exploitatiesubsidie beschikbaar van € 83.013,-.

De opbrengsten van contributies van Natuurhistorisch Genootschap, Limburgse Vogels en SOK Mededelingen bedroegen € 43.077,-. De druk- en verzendkosten voor de verschillende bladen bedroegen in totaal € 60.060,- respectievelijk € 11.088,-.

De personeelskosten bedroegen in 2008 in totaal € 91.671,-. Hier van werd een groot deel, zijnde € 51.500,-, doorbelast aan projecten waarvoor de medewerkers werkzaam waren. Voor de inzet bij projecten voor de Natuurbank Limburg is gedurende 2008 het personeelsbestand tijdelijk uitgebreid.

Voor het overige waren er inkomsten uit afrekeningen van project-subsidies, de verkoop van publicaties en bijdragen ten behoeve van themanummers en mededelingenbladen.

Denis P.E.M. Frissen,
secretaris

Vastgesteld door de Algemene Ledenvergadering op 6 april 2009.

EXOTEN OP INTERNET

In de afgelopen eeuw heeft de mens het Nederlandse landschap drastisch veranderd. Veel soorten zijn achteruit gegaan of zelfs helemaal verdwenen. De laatste decennia komen ook steeds meer nieuwe soorten ons land binnen, soms op eigen kracht, maar vaak een handje geholpen door de mens. Denk aan snuitkevers die met struiken uit Italië ons land worden binnen gebracht of zeedieren die met ballastwater van schepen de oceanen overgesleept worden. De meeste exoten zijn onschuldig, maar sommige kunnen invasief worden en dan ecologische en economische schade veroorzaken.

Binnen het project Exoten in het Nederlands Soortenregister wordt de bekende informatie over exoten in Nederland bijeengebracht. Het project bestaat uit in twee onderdelen:

1. Het samenstellen van een lijst van exoten in Nederland;
2. Het bijeenbrengen van informatie over 25 voorbeeldsoorten.

De informatie is verzameld door Nederlandse specialisten op het gebied van flora en fauna, onder meer afkomstig van de Particuliere Gegevenbeherende Organisaties (PGO's). Met de resultaten kunnen overheden en wetenschappers eenvoudig zien welke exoten waar in Nederland aanwezig zijn en kunnen

FOTO: ROY KLEUKERS

ze analyseren hoe de soorten zich ontwikkelen en welke risico's ze mogelijk opleveren. Eveneens kunnen met de gegevens manieren gevonden worden om te voorkomen dat schadelijke exoten in Nederland terechtkomen of verder verspreid worden.

Informatie over het project is te vinden op de internetpagina www.nederlandsesoorten.nl/exoten. Hierop staan 925 exotische planten, dieren en schimmels die in Nederland voorkomen. Van 25 voorbeeldexoten staat uitgebreide informatie op de internetpagina. De Grote waternavel is hier een voorbeeld van. Deze waterplant kwam in de natuur terecht doordat mensen hun overtollige vijverplanten in de sloot gooiden. Sinds de eerste waarneming in 1994 heeft de plant kans gezien zich over een groot deel van Nederland te verspreiden. Sommige water-

gangen raakten in korte tijd volledig overgroeid, waarbij inheemse begroeiing werd wegconcurrereert. Van de voorbeeldsoorten is op de internetpagina extra informatie te vinden zoals verspreidingskaartjes, foto's en filmpjes, herkenning, schade en nut.

FOTOWEDSTRIJD B(L)OEIENDE BEEKOEVERS

Waterschap Roer en Overmaas organiseert een fotowedstrijd waarbij beekoevers met bloeiende zomerplanten centraal staan. Voorwaarde is dat de foto gemaakt is in het werkgebied van het Waterschap Roer en Overmaas (Zuid-Limburg tot en met Roermond) in de maanden juni, juli en augustus 2009. Alle foto's worden gepubliceerd op de internetpagina www.overmaas.nl. Met het insturen van uw foto verleent u toestemming aan het waterschap om deze te gebruiken voor publicaties, uiteraard met vermelding van uw naam. Stuur uw foto naar e-mailadres: fotowedstrijd@overmaas.nl. Vermeld bij de foto waar ze gemaakt is en door wie. De uiterste inzendingdatum is 1 september 2009. Wat er te winnen is, is nog niet bekend, wel is bekend dat natuurliefhebbers er blij mee zullen zijn. De foto's van de winnaars komen in de nieuwsbrief van het waterschap en het Zondagsnieuws.

B I N N E N W E R K B U I T E N W E R K

OP DE INTERNETPAGINA WWW.NHGL.NL IS DE MEEST ACTUELE AGENDA TE RAADPLEGEN

● **ZATERDAG 4 JULI** organiseert de **Libellenstudiegroep** een excursie in de omgeving van Weert. Vertrek om 10.00 uur. Verplichte opgave bij Jan Hermans (tel. 0475-462440).

● **ZATERDAG 4 JULI** leidt Pierre Thomas (pierre-thomas@home.nl) voor de **Plantenstudiegroep** een excursie over het spooreplacement van het Miljoenenlijntje in Simpelveld. Vertrek om 10.00 uur bij station Simpelveld.

● **ZONDAG 5 JULI** organiseert de **Mollusken Studiegroep Limburg** een excursie in Mariapeel. Vertrek om 10.30 uur bij de kerk in Helenaveen. Informatie en opgave bij Stef Keulen (tel. 045-4053602, biosk@home.nl).

● **MAANDAG 6 JULI** leidt Paul Spreuwenberg (tel. 045-5310661, spreuwenberg1@kpnplanet.nl) voor **Kring**

Heerlen een avondwandeling langs het Eyserbos. Vertrek om 19.00 uur vanaf de parkeerplaats bovenaan het Eyserbos.

● **ZATERDAG 11 JULI** organiseert de **Paddestoelenstudiegroep** een excursie naar het Swalmdal onder leiding van Gerard Dings. Samenkomst om 10.00 uur bij de parkeerplaats nabij het zwembad in Swalmen. Opgave bij Piet Kelderman (tel. 043-6016055, p.kelderman@hetnet.nl)

● **ZATERDAG 11 JULI** leidt Geert Kierkels (tel. 013-5073505, kierkels.schelle@wxs.nl) voor de **Plantenstudiegroep** een excursie in de omgeving van Sourbrodt (B). Vertrek om 10.00 uur bij de kerk van Sourbrodt. Verplicht aanmelden voor 4 juli.

● **DINSDAG 14 JULI** leidt Jan Egelmeers (tel. 043-6042655, egelmeers1@home.nl) voor de **Plantenstudiegroep** een streepexcursie in km-hok 181-313 bij Eckelrade. Vertrek om 9.30 vanaf

de achterzijde van NS-station Maas-tricht.

● **WOENSDAG 15 JULI** leidt Pierre Grooten (tel. 045-5753032, pierre_grooten@hetnet.nl) voor de **Plantenstudiegroep** een avondwandeling door het Geleenbeekdal bij Weustenrade. Vertrek om 19.00 uur bij café het Groene dal in Weustenrade.

● **DONDERDAG 16 JULI** verzorgt de **Paddestoelenstudiegroep** een practicumavond in de zaal onder de bibliotheek van Ransdaal, Ransdalerstraat 64 in Ransdaal. Aanvang 19.30 uur.

● **ZATERDAG 18 JULI** organiseert de **Libellenstudiegroep** een excursie in de omgeving van Kerkrade. Vertrek om 10.00 uur. Verplichte opgave bij Jan Hermans (tel. 0475-462440).

● **DINSDAG 21 JULI** leidt Jan Egelmeers (tel. 043-6042655, egelmeers1@home.nl) voor de **Plantenstudiegroep** een streepexcursie in km-hok 182-337

bij Obbicht. Vertrek 9.30 uur vanaf de achterzijde van NS-station Maas-tricht.

● **ZATERDAG 25 JULI** leidt Tineke de Jong (tel. 043-3521109, tineke.de.jong@kpnplanet.nl) voor de **Plantenstudiegroep** op de geboortedag van Jac. P.Thijssse een Thijsssewandeling door Maastricht. Vertrek om 10.00 uur bij het Natuurhistorisch Museum Maastricht.

● **ZATERDAG 25 JULI** organiseert de **Mollusken Studiegroep Limburg** een excursie ten oosten van Venlo. Vertrek om 10.30 uur bij sportpark Herungerberg, op kruispunt Klagenfurtlaan-Louisenburgweg. Informatie en opgave bij Stef Keulen (tel. 045-4053602, biosk@home.nl).

● **ZONDAG 26 JULI** leidt Joris van Alphen (tel. 0412-642469, familievanalphen@home.nl) voor de **Plantenstudiegroep** een excursie door het dal van de Ambève (B). Vertrek 9.00 uur